

7. EU Screening Report, Law on Administrative Procedure and European Integration Innovations of Ukraine. URL: <https://rpr.org.ua/en/news/eu-screening-report-law-on-administrative-procedure-and-european-integration-innovations-of-ukraine-kyiv-hosts-discussion-of-priorities-for-the-fundamental-cluster-of-negotiations-with-the-eu>

8. European Commission. (2023). Ukraine Report. URL: [https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023\\_en](https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en)

9. Anzhelika Babych, Anatolii Berlach, Maksym Korniienko, Rostyslav Shchokin and Valeriy Kolyukh. Adaptation of the Ukrainian Administrative Justice System to EU Requirements: Transparency, Efficiency and Accessibility in Public Law Disputes. CERIDAP. 2024 (2). Pp. 250-280. ISSN 2723-9195. DOI: 10.13130/2723-9195/2024-2-36

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-497-2-36>

## **СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ**

**Рябоконт Євген Анатолійович**

<https://orcid.org/0009-0004-7110-6416>

*головний судовий експерт,*

*Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки  
та судових експертиз Служби безпеки України  
м. Київ, Україна*

**Сербіненко Оксана Леонідівна**

<https://orcid.org/0009-0009-2553-5646>

*провідний судовий експерт,*

*Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки  
та судових експертиз Служби безпеки України  
м. Київ, Україна*

**Герман Богдан Миронович**

<https://orcid.org/0009-0002-6564-9188>

*консультант-експерт,*

*Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки  
та судових експертиз Служби безпеки України  
м. Київ, Україна*

В сучасних умовах трансформації публічної влади, спричиненої  
воєнним станом, прогнозованими потребами повоєнної відбудови, а

також процесами євроінтеграції, постає нагальна потреба у вдосконаленні механізмів адміністративно-правового регулювання. Законодавча та інституційна система адміністративного права стикається з новими викликами, серед яких – підвищення складності адміністративних спорів, зростання суспільного запиту на прозорість, обґрунтованість рішень органів виконавчої влади, а також забезпечення ефективного контролю за законністю в управлінській сфері.

В цьому контексті особливого значення набуває судова експертиза, яка виступає не лише процесуальним інструментом з'ясування обставин справи, але й важелем забезпечення об'єктивності та обґрунтованості адміністративно-правових рішень. В умовах реформування публічного адміністрування, роль судової експертизи дедалі більше виходить за межі допоміжного доказового засобу, трансформуючись в елемент забезпечення належного балансу між державними інтересами та правами громадян.

Судова експертиза є процесуальною формою використання спеціальних знань у сфері права, науки, техніки, мистецтва або ремесла з метою встановлення фактичних обставин справи, що потребують таких знань. Відповідно до статті 68 Кодексу адміністративного судочинства України, експерт є особою, що залучається до участі у справі для надання висновку щодо питань, які потребують спеціальних знань.

У межах адміністративного судочинства судова експертиза розглядається як один із видів доказів, поряд із письмовими, речовими та електронними доказами. Її результати мають самостійну доказову силу, однак підлягають оцінці судом разом з іншими доказами у справі.

Хоча судова експертиза не є елементом системи адміністративного права в доктринальному розумінні, її роль у забезпеченні ефективного адміністративного правозастосування є надзвичайно важливою. Вона виступає інструментом: контролю за діяльністю органів виконавчої влади через неупереджене встановлення фактів; забезпечення прав громадян у спорах із публічною адміністрацією; підвищення якості судових рішень, що має значення для ефективності всієї системи адміністративного регулювання.

Судова експертиза прямо впливає на ефективність адміністративно-правового регулювання. Вона підвищує обґрунтованість судових рішень, що зменшує кількість апеляційних та касаційних оскаржень, зміцнює довіру громадян до правосуддя, створює передумови для добровільного виконання рішень, забезпечує контроль за органами влади, оскільки змушує їх діяти з урахуванням можливості незалежної оцінки рішень чи дій, сприяє правовій визначеності, яка є однією з базових ознак належного адміністративного регулювання, згідно з практикою Європейського суду з прав людини.

У сучасній судовій практиці судова експертиза дедалі частіше використовується для забезпечення об'єктивного вирішення публічно-

правових спорів. Це стає особливо актуальним в умовах правового режиму воєнного стану, коли до адміністративних судів надходить значна кількість справ, пов'язаних із діями органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах.

Водночас, попри зростання значення судової експертизи в адміністративному судочинстві, практика її застосування не позбавлена певних проблем. Так, зокрема, сфера адміністративного права стрімко розширюється на цифрові платформи, електронне урядування, кібербезпеку, що збільшує потребу у вузькопрофільних знаннях, тоді як в Україні відчутно бракує атестованих судових експертів у цих галузях. Крім того, в умовах воєнного стану чимало експертних установ опинились у зоні бойових дій або були змушені евакуюватися, що спричинило тимчасову втрату обладнання, архівів та програмного забезпечення, що ускладнило проведення судових експертиз.

Сучасні умови трансформації публічної влади, зумовлені війною, цифровізацією та поступовим наближенням до стандартів Європейського Союзу, актуалізують необхідність переосмислення ролі судової експертизи в адміністративно-правовому регулюванні.

Так, широкомасштабна воєнна агресія РФ спричинила суттєві виклики для діяльності експертних установ: часткова або повна руйнація приміщень і лабораторій (зокрема, на тимчасово окупованих територіях України), необхідність переміщення спеціалістів та втрата кваліфікованих кадрів, ускладнений доступ до місць подій та речових доказів.

Перехід державного управління в цифрову площину (електронне урядування, документообіг, автоматизовані рішення) вимагає відповідного розвитку експертної спроможності. У практиці адміністративного судочинства вже виникають справи щодо легітимності рішень, ухвалених ІТ-системами (наприклад, автоматизовані штрафи за порушення ПДР), достовірності цифрових доказів (електронні документи, листування, метадані), відповідності стандартам захисту персональних даних.

Згідно з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна зобов'язалась імплементувати низку європейських стандартів у сфері адміністративного судочинства. Це, зокрема, передбачає: підвищення стандартів незалежності експертів, гармонізацію методик із європейськими інструкціями (наприклад, ENFSI, CEPEJ), адаптацію національного законодавства до практики Суду ЄС (CJEU) та ЄСПЛ. Європейський досвід засвідчує важливість сертифікації судових експертів на наднаціональному рівні.

Для посилення ролі судової експертизи в системі адміністративно-правового регулювання доцільно, на наш погляд, реалізувати такі кроки:

1. Інтеграція цифрових технологій у процес експертизи, що забезпечить автоматизацію рутинних обчислень та аналізу даних, використання штучного інтелекту для обробки цифрових доказів, створення електронного реєстру результатів експертиз із відкритим доступом тощо.

2. Підвищення кваліфікації судових експертів через міжнародне співробітництво. Необхідно зосередити увагу на зусиллях щодо участі експертів у міжнародних проєктах та сертифікаційних програмах, залучення іноземних експертів до складних адміністративних справ, розвитку двосторонніх програм обміну досвідом з державами-членами ЄС.

3. Оптимізація строків проведення експертизи та спрощення процедур. Скорочення строків можливе за рахунок запровадження чітких процесуальних дедлайнів, делегування простих видів експертизи недержавним установам, електронного документообігу.

Судова експертиза в умовах трансформації публічної влади постає не лише як інструмент доказування, але й як важливий механізм підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання. З огляду на сучасні виклики – воєнний стан, цифровізацію державного управління, імплементацію європейських правових стандартів – роль судово-експертної діяльності в адміністративному судочинстві суттєво зростає.

Проаналізовані законодавчі засади, судова практика та актуальні проблеми засвідчують потребу в:

інституційному оновленні системи судової експертизи, зокрема, шляхом створення спеціалізованих експертних підрозділів для адміністративних справ;

удосконаленні нормативного регулювання, що має забезпечити прозорість, стандартизацію та інтеграцію цифрових рішень в судово-експертну діяльність;

підвищенні кваліфікації судових експертів відповідно до європейських стандартів, зокрема шляхом розвитку міжнародного співробітництва;

розширенні функціонального потенціалу судової експертизи як елементу аудиту, контролю та превентивного механізму при ухваленні публічно-правових рішень.

Порівняльний аналіз із системами країн Європейського Союзу демонструє, що Україні доцільно запроваджувати модель, у якій судова експертиза не обмежується процесуальною функцією, а відіграє активну роль у забезпеченні законності, ефективності та доброчесності публічного управління.

Таким чином, розвиток судової експертизи в адміністративному процесі – це не лише відповідь на сучасні правові виклики, а й складова частина стратегії повоєнного відновлення та європейської інтеграції України.

### Література

1. Адміністративне право України: академ. курс: підруч. для студ. юрид. спец. ВНЗ; відп. ред. В.Б. Авер'янов; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К.: Юридична думка, 2007. 600 с.
2. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник; за ред. проф. В.В. Галунька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.
3. Закон України «Про судову експертизу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. Дата звернення: 17.04.2025.
4. Кодекс адміністративного судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>. Дата звернення: 17.04.2025.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-497-2-37>

## ЕФЕКТИВНІСТЬ ВАЛЮТНИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

**Світлична Орина Олександрівна**

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,  
Навчально-науковий інститут права  
Державного податкового університету  
м. Київ, Україна*

З початком повномасштабного вторгнення російських військ, Верховна Рада України оперативно відреагувала на економічні виклики, ухваливши пакет законів, спрямованих на дерегуляцію та зниження податкового тиску. Ці заходи були покликані підтримати бізнес в умовах воєнного стану, забезпечивши йому можливість продовжувати діяльність та зберігати робочі місця. У свою чергу банківський сектор оперативно відреагував на потенційні економічні загрози, запровадивши ряд суворих обмежень, зокрема на валютному ринку. Попри їх антиринкову природу вжиті НБУ заходи виявилися вкрай дієвими, забезпечивши стабільність економіки та стійкість банківської системи в умовах повномасштабної війни.

Слід зазначити, що загалом за роки незалежності Україна неодноразово переживала економічні та валютні кризи, спричинені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Щоб стабілізувати курс гривні та стримати інфляцію, держава постійно вдавалася до прямих методів валютного регулювання, зокрема до валютних обмежень. Отже, застосування валютних обмежень спрямоване на: вирівнювання платіжного балансу; підтримку стабільності валютного курсу та